

**NA SETKÁNÍ
PEDAGOGŮ
Montessori**
se dozvíte ještě
mnohem více!
montessorisetkani.
CZ

NECHTE DĚTI dělat vlastní rozhodnutí

Hana Slabá je pedagožka v Montessori školách Andělek.

V čem je zdejší prostředí jedinečné? A opravdu dokáže tento typ předškolního vzdělání připravit děti i na nástup do první třídy „obyčejné“ školy?

Seznam dovedností, které mají zvládnout děti před nástupem do první třídy, určuje všem školkám bez rozdílu rámcový vzdělávací program Ministerstva školství. Povinná docházka v předškolním ročníku má smazat či zmírnit rozdíly mezi dětmi z podnětného prostředí a těmi, na které jejich rodiče lidově řečeno kašlou nebo mají omezené možnosti. Do kritérií připravenosti pro školu tak spadá třeba i schopnost samostatně se obout a obléct,

mluvit v souvislých větách, být si vědom svých povinností. Moje první otázka na Hanu Slabou ovšem zní: **Co tedy nabízí Montessori školky oproti těm ostatním rodičům a dětem navíc?** Opravdu hodně to zestručním a zjednoduším, i když to dělám nerada. Montessori program je jiný než ostatní školky tím, že reaguje rychleji a citlivěji na vývojové potřeby dětí v daném věku. Do školek nastupují děti vyrůstající z batolecího věku – a jejich nároky jsou najednou úplně jiné. S batolaty si celkem věděli rady

i rodiče z dob Marie Montessori z chudinských čtvrtí, pro které byl její program původně určený. Malinkému dítěti stačí přítomnost matky, její láska, možnost ji pozorovat a zabavovat se běžnými předměty, jež denně používá. Pak ale přichází zlom. Dovedností, které by mělo dítě od tří do šesti let zvládnout, je hodně. Ale nejdůležitější je asi rozvoj sociálních schopností v široké, věkově smíšené skupině dětí. To už rodiče v domácím prostředí nezvládnou, i když se snaží sebevíc. Nejde tedy o rodi-

čovskou lenost, ale přirozený vývoj dítěte. Cílem předškolní přípravy je přejít od absolutní závislosti na rodičích k samostatnosti. Příroda to prostě tak zařídila, že dětem ve školkovém věku začne chybět skupina jiných dětí. V Montessori školkách děti pracují ve věkově smíšených skupinách. Jsou školeny, aby každé dítě bedlivě pozorovalo a dle jeho okamžitého vývoje dále rozvíjely. Pracují individuálně nebo s menšími skupinkami dětí, tak, aby si postupně bez stresu osvojovaly i kompetence týmové spolupráce. Zaměřujeme se na rozvoj takzvaných exekutivních funkcí mozku dítěte (více ve sloupku napravo, pozn. red.).

Ne každá naše čtenářka si umí prostředí Montessori školek představit. V čem je unikátní?

V tom, že je stoprocentně inkluzivní. Nevylučuje ze vzdělávání žádné dítě. Respektuje jeho intelekt, psychické i fyzické dispozice. V tom, že podporuje každé dítě tak, aby mohlo postupovat v rozvoji svým vlastním tempem. Není hnáno dopředu poměřováním s jiným dítětem. Celý vzdělávací systém je vystaven tak, aby se děti denně, vlastně v každém okamžiku musely rozhodovat mezi alternativami. Aby neměly strach rozhodnutí činit. Ale zároveň, aby za své rozhodnutí nesly odpovědnost.

Nejhouzevnatějším mýtem a velmi rozšířeným předsudkem o Montessori je, že ve třídách panuje chaos. Že

si děti dělají, co chtějí, a nemusejí nikoho poslouchat. Právě naopak! V Montessori školce je svoboda spojena s pravidly a odpovědností, stejně jako v životě. Například tu najdete každou pomůcku jen jednou. Pokud dítě přijde k polici, kde chybí předmět pro aktivitu, kterou mělo v plánu, musí počkat, dokud jiné dítě pomůcku na polici ne-

„Mýtus, že jsou montessoriovské děti drzé, vznikl z toho, že jen tupě nevykonávají pokyny, ale ptají se po smyslu.“

vrátí. Trénuje tím jak své sebeovládání, tak také respekt k činnosti ostatních. **Když pak nastoupí montessoriovský předškoláček do „normální“ školy, v čem se většinou liší?** Dítě, které odchází z Montessori školky, bude podle mě dál než jeho spolužáci ve schopnosti rozhodovat se. Nebojí se toho. Také se dokáže ptát a nebude přijímat automaticky pokyny, pokud jim neporozumí. **Není ale právě tohle kamelem úrazu? Někteří učitelé stále ještě považují za ideál takové ty submisivní žáčky, kteří slepě plní příkazy...**

Ano, právě tohle může být riziko základní školy běžného typu. Neříkám, že ve všech ustrnuly na metodách, jako je rozdávání červených a černých puntíků za odměnu či zlobení, přičemž zlobením se rozumí i samostatné přemýšlení a chuť diskutovat s učitelkou o tom, co děti nechápou nebo co vidí jinak. Děti (montessoriovské i nemontessoriovské), které se ptají proč, bývají někdy považovány za drzé a nezvládnuté. **Ale co dělat, když návazná škola montessoriovského typu opravdu široko daleko není?** Moje zkušenost je taková, že i tak rodiče vyberou kvalitní základní školu – i když třeba jiného zaměření. Dávají si totiž s výběrem opravdu velkou práci. Ale upřímně, značnou změnu pocítí děti při přechodu ze školky do školy v každém případě. Jejich potřeby se kolem šestého roku věku opět prudce promění. Do popředí vystupuje obrovská představivost, potřeba práce ve skupině, potřeba silného morálního vzoru – hrdiny, ale i touha porozumět fungování světa. Jde o velký životní předěl. Rodič by s tím měl počítat a věnovat se prvňákovi, ať už si vybere jakoukoli školu. ■

DENISA PROŠKOVÁ

CO BY MĚLO UMĚT ŠESTILETÉ DÍTĚ?

- Být **dostatečně fyzicky a pohybově** vyspělé. Zvládat osobní hygienu, oblékat se, obouvat, najíst se, uklidit po sobě.
- **Mluvit v rozvířených větách.** Rozumět sdělovanému.
- **Zvládat koordinaci ruky a oka,** rozlišovat pravou a levou ruku (může se někdy splést).
- **Má mít schopnost si vědomě pamatovat a učit se.**
- Mělo by vydržet soustředit se na jednu činnost cca 20 minut a koncentrovat se i v případě, že ho činnost „nebaví“.

CO JSOU EXEKUTIVNÍ FUNKCE?

JDE O ZÁKLADNÍ PSYCHICKÉ FUNKCE, DÍKY KTERÝM DÍTĚ ZVLÁDÁ IDEÁLNĚ REAGOVAT NA RŮZNÉ SITUACE.

1

Pracovní paměť: Když se naučí nějakou činnost, **dokáže ji zopakovat,** dál ji rozvíjet a učit se další.

2

Inhibiční kontrola: „Složka“ ovlivňující sociální chování. **Díky tomu se** dítě dokáže ovládat, **soustředit se** na jeden úkol, prosadit své **myšlenky,** odsunout okamžité uspokojení potřeby.

3

Kognitivní efektivita: **Umožňuje** dítěti vnímat a řešit konflikty, rozpoznat a přijímat chyby a pak je znovu neopakovat.

4

Kognitivní flexibilita: Schopnost **pružně reagovat** na nové informace, vjemy a situace. Improvizovat, **hledat jiné řešení,** když staré selže.

5

Všechny výše jmenované funkce se **v mozku dítěte utvářejí do jeho 6 let.** A právě **Montessori** výukový program je podporuje v maximální míře.